

[Indenrigsministeren.]

mende er stigningen endda ganske væsentlig. Denne stigning synes navnlig at gælde de unge aldersgrupper og de homofile.

Hertil kommer, at bekæmpelsen af gonorré er blevet vanskeligere, fordi der har vist sig en forøget resistens af bakterierne over for de sædvanlige behandlingsmidler. På denne baggrund har man ikke ment det forsvarligt på nuværende tidspunkt at lempe kønssygdomslovens regler.

Forslagets øvrige indhold må ses i sammenhæng med det af justitsministeren samtidig med nærværende forslag fremsatte forslag til lov om ændringer i borgerlig straffelov, omfattende bl. a. ophævelse af straffelovens § 200 og §§ 256-259. Baggrunden herfor er, at man har fundet det hensigtsmæssigt og systematisk rigtigst at overføre straffelovens regler vedrørende smitte med kønssygdomme til den særlige lov om bekæmpelse af disse sygdomme og i forbindelse hermed foreslået visse mindre ændringer i disse bestemmelser.

Da bestemmelsen i straffelovens § 256 omfatter ikke blot forsættligt forhold, men tillige uagtsomt, mener man, at reglen bør indeholde hjemmel for at anvende bødestraf. På den anden side har man ikke i de senere år anvendt den meget høje fængselsstraf på indtil 4 år, som reglen giver hjemmel til, og det findes derfor rimeligt at nedsætte den højeste straf til fængsel indtil 2 år.

De meget detaljerede bestemmelser i straffelovens §§ 257-259 foreslås erstattet af en generel regel.

Endelig foreslås, at visse, nu overflødige bestemmelser i kønssygdomslovens § 21, stk. 2, udgår, og at § 15, stk. 1, underkastes de ændringer, som forslaget om ændringer i borgerlig straffelov nødvendiggør.

Idet jeg i øvrigt tillader mig at henvise til de bemærkninger, der ledsager lovforslaget, skal jeg anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen): Her ved har jeg den ære for det høje folketing at fremsætte forslag til lov om ændring i lov om almindelig arbejderbeskyttelse. (Vedr. lastning og losning af skibe).

Forslaget tilsigter at skabe mulighed for, at der med hjemmel i lov nr. 226 af 11. juni 1954 om almindelig arbejderbeskyttelse kan

udstedes et regulativ for lastning og losning af skibe omfattende alt sådant arbejde, hvad enten det foregår i land eller om bord.

Vedrørende den nærmere begrundelse herfor skal jeg henvise til bemærkningerne til lovforslaget.

Der har igennem nogen tid i samarbejde med arbejdsmarkedets organisationer i arbejdsrådet fundet en omfattende gennemgang sted af arbejderbeskyttelseslovene med henblik på en ajourføring af denne lovgivning under hensyn til udviklingen på arbejdsmarkedet og de erfaringer, der er indhøstet, siden disse love for snart 10 år siden trådte i kraft. Dette arbejde er endnu ikke tilendebragt, men det er mit håb, at jeg i tingets næste samling vil kunne forelægge resultatet af dette arbejde for det høje ting.

Når jeg har ment at burde fremsætte dette lovforslag allerede nu fremfor at indarbejde det i en kommende, mere almindelig revision af lov om almindelig arbejderbeskyttelse, er årsagen den, at jeg mener, at man snarest muligt bør give havnearbejderne og andre, som i det daglige er udsat for den risiko og de ulemper, som er forbundet med lastning og losning af skibe, det værn, som udfærdigelse af et regulativ for dette arbejdsområde tilsigter. Jeg lægger herved megen vægt på, at repræsentanter for arbejdsgivere og arbejdere inden for dette arbejdsområde såvel som repræsentanterne for handelsministeriet, statens skibstilsyn og Danmarks Rederiforening, der alle har deltaget i regulativudvalgets arbejde, har været enige om det ønskelige i, at et regulativ med det indhold, som man har samlet sig om i udvalget, snarest muligt sættes i kraft.

Med disse bemærkninger skal jeg derfor anbefale lovforslaget til hurtig og velvillig behandling i det høje ting.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Johan Asmussen* til landbrugsministeren:

„Agter ministeren i anledning af, at udgifterne til istandsættelsen af overklitfogedboligen i Skagen ifølge oplysninger i dagspressen har andraget ca. 133.000 kr. — eller ca. 45.600 kr. mere

end de af finansudvalget oprindelig bevilgede ca. 89.000 kr. — at lade foretage en tilbunds gående undersøgelse af, hvad årsagen hertil er, og hvem der har foranlediget, respektive hvem der har ansvar for, denne overskridelse, og agter ministeren at drage omsorg for, at de pågældende godtgør staten de derved forårsagede merudgifter?“

Johan Asmussen: Jeg finder det helt i sin orden, at også overklitfogden i Skagen har en bolig, der ikke blot er smuk, og som med sin over 100-årige patina bidrager til at præge og fastholde Skagens særlige atmosfære, men også i indretning og udstyr i rimelig grad er tidssvarende. Når man imidlertid i aviserne kan læse — det var den 15. december i fjor særlig udførligt behandlet i Jyllands-Posten — at der til istandsættelse af denne overklitfogedbolig, hvortil der var bevilget 89.000 kr., fremkom regninger på i alt 133.000 kr., så er der noget galt. Så siger den almindelige avislæser til sig selv: nu igen! Og en stribe af lignende tilfælde fra de senere år dukker op i erindringen med en uhyggelig fornemmelse af, at der er tilfælde, som man måske ikke har hørt så meget om.

Af avisomtalen fremgik, at det ikke havde været muligt ved klitdirektoratets mellemkomst at få en tilfredsstillende forklaring på overskridelserne. Det er efter min mening i sig selv højst påfaldende, at noget sådant må fastslås: at det ikke har været muligt, i hvert fald ikke i første omgang, at få en tilfredsstillende forklaring. De forklaringer eller tilløb til forklaringer, som gennem landbrugsministeriets og boligministeriets undersøgelser er fremkommet, gik bl. a. ud på, at det oprindelig var meningen, at klitvæsenets egne folk skulle udføre for 2.000 kr. arbejder, og at det så havde vist sig, at de i virkeligheden var kommet til at udføre for 32.000 kr. arbejder. Årsagen synes at have været den, at de almindelige håndværkere ikke var til at få fat i, og derfor var det altså klitvæsenets egne folk, der gjorde en hel del arbejde. Det var i sig selv såre godt, at de var i stand til det; man kan måske i parentes bemærket undre sig en lille smule over, at der åbenbart i klitvæsenet er ansat så mange folk, at deres daglige arbejde ikke

lægger mere beslag på dem, end at de er i stand til at optræde som håndværkere ved et egentligt byggeri.

Nu skulle man jo så tro, at håndværkerregningerne til gengæld var blevet lavere. Det blev de ikke, de blev tværtimod højere. Det fremgår af de oplysninger, som allerede var fremme i aviserne, og som jeg senere har haft lejlighed til at se lidt mere uddybet i den skrivelse fra landbrugsministeriet, som var baggrunden, at det drejede sig om ikke uvæsentlige udvidelser af det oprindelig planlagte, at der forelå ikke helt nødvendige arbejder, og endelig at der i et vist omfang var tale om en finere udformning af arbejderne.

Der er jo ingen, der er i tvivl om, hvordan sådan noget opstår. Enhver, der blot en enkelt gang har haft en ombygning hos sig selv og altså haft håndværkere, kan se det hele for sig. Der foreligger overslag og beskrivelse, der foreligger arkitekttegninger, og man går i gang; og medens man har håndværkere i huset, opstår der et eller andet, som bevirker, at man siger: hør, medens vi nu er i gang med dette her, kan vi lige så godt lave det og det mere, eller man finder ud af, at det og det kunne laves noget finere, og det gør man så, for det vil blive pænere. På den måde kommer man uden for det oprindelig planlagte.

Det må man selv om, når det er ens eget hus, men når det er statens ejendom, det drejer sig om, er der noget galt i, at det kan gå for sig på samme måde. Der må være sket det, at den pågældende, formodentlig overklitfogeden selv, eller hvem det nu har været, på et vist stadium eller i flere situationer har sagt; all right, gør bare det dér mere, gør bare det dér finere o.s.v. Det er det, der er galt. Det bør ikke kunne foregå på den måde. Så må den pågældende sige: det kan ikke lade sig gøre, før jeg har været hjemme og spørge, om jeg så må sige, hos de overordnede instanser og hos finansudvalget.

Den almindelige borger vil dertil ganske naturligt bemærke: ja vel, det kender vi; skidt med hvad det koster, staten betaler. Det er den mentalitet, der er forkert. Den anses for at være ikke helt ualmindelig og er det vistnok desværre heller ikke. Det er på den måde, pengene siver ud af statskassen ad mange små sprækker. Det er ikke det enkelte beløb, det er ikke det enkelte til-

[Johan Asmussen.]

fælde, det drejer sig om, det er mentaliteten. Det er den mentalitet, hvorefter man siger ja i stedet for nej, når der er tale om udvidelser, ud fra det synspunkt, som er baseret på en desværre langvarig erfaring, at det går nok alligevel. Måske kommer det i avisen, der bliver lidt ballade om det, men til syvende og sidst bliver det alligevel bevilget.

Jeg har rejst mit spørgsmål, fordi jeg fandt, det var af betydning at fremdrage et eksempel her i folketinget, som ikke kun burde behandles i finansudvalget. Jeg har fundet, det var af betydning at præcisere, at man fra folketingets side ønsker at være sikker på, at der bliver gået til bunds med en undersøgelse, at man finder frem til, hvem der har ansvaret for sådanne uhjemlede overskridelser, og at man får fastslået, at de pågældende, der har ansvaret, også kommer til at betale den merudgift, som staten derved får.

Landbrugsministeren (Chr. Thomsen):

Det ærede medlems spørgsmål er stillet i anledning af de oplysninger, der er fremkommet i dagspressen som følge af min henvendelse den 9. december 1964 til finansudvalget. Jeg vil gerne indledningsvis sige, at jeg finder det højst ejendommeligt, at det ærede medlem har stillet spørgsmålet på et tidspunkt, hvor sagen ikke var færdigbehandlet i finansudvalget. Dette er imidlertid sket i dag med det resultat, at finansudvalget af hensyn til håndværkerne har bevilget pengene, men samtidig har krævet, at landbrugsministeriet lader kammeradvokaten se på sagen for at få bedømt, om nogle af de i bygnings sagen implicerede måtte have gjort sig skyldig i ansvarsforpligtende forhold.

Under disse omstændigheder skal jeg ikke i dag sige mere vedrørende ansvaret, men indskrænke mig til at gøre opmærksom på, at det drejer sig om en bolig, der er opført i 1840, og som var ganske utidssvarende og i forsømt stand. Man overvejede derfor at lade opføre en helt ny tjenestebolig. Det ville imidlertid ikke blive billigere, og da den gamle bolig var af historisk og æstetisk værdi — den er sammen med det nærliggende Krøyers Hus fredet i klasse B — blev det med boligministeriets anbefaling besluttet at gennemføre en istandsættelse.

Som det så ofte går ved istandsættelse af gamle bygninger, gik det også her. Under arbejdet viste det sig nødvendigt at foretage en mere gennemgribende istandsættelse og fornyelse end oprindelig forudsat, og en forsvarligt gennemført hovedreparation måtte derfor indebære en væsentlig udvidelse i forhold til det godkendte projekt. En udarbejdet analyse af de afholdte udgifter viser, at 8.000 kr. af merudgiften skyldes prisstigninger, ca. 24.000 kr. skyldes nødvendige merarbejder, der ikke kunne forudses i den meget gamle bygning. Det bliver i alt 32.000 kr., medens resten af overskridelsen skyldes ikke ganske nødvendige merarbejder.

Jeg vil til slut gøre nogle bemærkninger vedrørende selve bygnings sagen. Af den fremgår det, at boligministeriet, som har besigtiget den istandsatte bolig, ikke blot har godkendt det samlede byggeregnskab, men også har udtalt som sin opfattelse, at der ved de gennemførte arbejder er tilført boligen varige og betydelige forbedringer, og at de hermed forbundne udgifter snarest findes lidt billigere end normalt.

Johan Asmussen: Jeg hører med tilfredshed, at man har bedt kammeradvokaten om at undersøge sagen med henblik på et eventuelt ansvar.

Jeg føler mig ikke rigtigt ramt af den højtærede landbrugsministers bemærkning om, at det skulle være ejendommeligt, at spørgsmålet er rejst på et tidspunkt, da finansudvalget ikke har færdigbehandlet sagen. Vi er jo ikke så forfærdelig godt underrettet i mit parti om, hvad der foregår i finansudvalget, og på det tidspunkt, da spørgsmålet blev rejst, havde jeg og kunne jeg kun have min viden fra aviserne. Men som jeg sagde i mit første indlæg, fandt jeg det af betydning, at et sådant tilfælde, ikke mindst af rent principielle grunde, bliver fremdraget netop her i folketinget, og at det sker hurtigt.

Oplysningerne om, at det arbejde, der nu er lavet, er godt og værdifuldt og muligvis billigt, er selvfølgelig tilfredsstillende, men det er jo ikke nogen undskyldning; jeg vil nærmest sige, at det manglede bare, hvis det heller ikke var godt og også i sig selv håndværksmæssigt var for dyrt. Det afgørende er, at der må og bør ikke laves mere, end der er bevilling til, og navnlig ikke når

[Jøhan Asmussen.]

det drejer sig om ting, der senere kan stemples som ikke helt nødvendige og som finere.

Må jeg have lov til at tilføje et enkelt spørgsmål. Jeg ved, at boligministeriet har afgivet en beretning til landbrugsministeriet. Jeg vil gerne spørge den højtærede minister, om man fra boligministeriets side i den skrivelse har været inde på tanken om, at overklitfogden skulle betale en vis del af merudgifterne under en eller anden form.

Landbrugsministeren (Chr. Thomsen): Til det sidste vil jeg gerne sige, at overklitfogden har tilbudt at betale noget af overskridelsen.

Jeg vil gerne sige, at jeg tror ikke, jeg behøver at forsvare finansudvalget, det er det sikkert stærkt nok til at gøre selv; men jeg tror, det bliver en ejendommelig forretningsgang her i tinget, hvis det bliver sådan, at spørgetiden bliver en slags første behandling af sager, der er oversendt til finansudvalget.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Hanne Budtz* til ministeren for kulturelle anliggender:

„Vil ministeren fremsætte forslag til ændring af lov om radiospredning § 13, således at straf for unkladelse af licensbetaling bortfalder?“

Hanne Budtz: Der har i den senere tid i pressen været nævnt en del tilfælde, hvor borgerne pludselig har fået besøg af politiet, og forskrækket over, hvad det kunne betyde, har de fået at vide, at de ikke har betalt deres radio- og TV-licens, og at der skulle opkræves en bøde i den anledning.

Det kan lyde lidt voldsomt, synes jeg, men baggrunden er, at § 13 i lov om radiospredning bestemmer, at unkladelse af at betale sin licens straffes med en radiospredningsfonden tilfaldende bøde. Det bevirker, at licenskontoret i Danmarks radio årligt sender et betydeligt antal sager af den slags til behandling hos politimestrene, og så har man ganske naturligt ment, at når der alligevel skulle opkræves en bøde, var det praktisk, om licensen blev opkrævet samtidig. Det er mig dog bekendt, at politi-

mestrene i stort omfang i den seneste tid på grund af overbebyrdelse af personalet har afvist at tage det rent civile, altså opkrævningen af selve licensen. Det er klart, at så længe loven foreskriver en straf, pålægges dette arbejde politiet — og det er et betydeligt arbejde med rapportskrivning og indkrævning af bøderne.

Jeg har i radiatorådet anmodet om en redegørelse for dette forhold. En sådan har jeg også modtaget, og administrationen kan naturligvis også kun rette sig efter loven.

Begrundelsen for bestemmelsen er — forstår jeg — at man har den opfattelse, at når folk ikke betaler deres licens, kan man ikke på nogen måde forhindre dem i at bruge deres radio- eller fjernsynsapparat; men man kan dog i alt fald pålægge dem en bøde. Der sker efter min mening ikke nogen forandring i muligheden for at se og lytte, selv om den pågældende får en bøde.

Grundene til mit spørgsmål er i øvrigt flere. Bl. a. synes jeg, det er en voldsom reaktion over for borgerne, ligesom jeg også finder, at Danmarks radio her får en betydelig begunstiggelse som kreditor, betydelig større end andre. Og endelig: er det virkelig rimeligt at bebyrde politiet med denne opgave? På en måde er Danmarks radio altså, om jeg så må sige, gunstigere stillet end andre, det være sig private eller offentlige institutioner. Jeg ved, at man henviser til, at f. eks. telefonselskaberne og gas- og elektricitetsværkerne kan afbryde leveringen af goderne, men der er andre store og betydningsfulde institutioner, som ikke kan dette. Hvad med selve skattevæsenet f. eks.? Skattevæsenet kan dog ikke hindre borgerne i fortsat at benytte de offentlige goder, og der venter ikke borgerne nogen straf, fordi de ikke betaler skat; de kommer til at betale, hvad det koster at drive skatten ind, og eventuelt ekstra renter. Men private virksomheder kan ikke gå frem på den måde; de må selv forfølge sagen ved domstolene og således lade den forsømmelige betale omkostningerne.

En ændring svarende til det, jeg her foreslår den højtærede minister, har man foretaget på et andet område, nemlig når det drejer sig om betaling af vægtafgift for automobiler. Denne ændring skete ved loven i 1962, idet man da benyttede lejlig-

[Hanne Budtz.]

heden til at slette den gamle bestemmelse om, at selve det ikke at betale sin vægtafgift blev straffet med en bøde.

Vi hører også meget om, at det er urimeligt at pålægge politiet denne opgave, fordi politiet i forvejen er overbebyrdet med andre opgaver og — det kan vi vel nok være enige om — nok så betydningsfulde opgaver. Navnlig finder jeg det urimeligt, at det i virkeligheden er skatteborgerne, de øvrige borgere, der kommer til at betale denne straf for licensrestanterne — for det koster da ganske givet mange penge at benytte politiet til at pålægge opkræve disse bøder, som oven i købet går i radiospredningsfonden. Hvorfor ikke lade Danmarks radio gennem inkasso opkræve de licenser, der ikke er blevet betalt, således at restanterne selv betaler omkostningerne? Skulle det så betyde, at nogle enkelte ikke bliver betalt, er det dog sikkert billigere for Danmarks radio og i hvert fald billigere for samfundet.

Så kan man spørge, hvorfor jeg ikke pegede på dette, da vi lavede den nye lov i 1959 — jeg havde selv den ære at være ordfører ved den lejlighed. Jeg indrømmer, at det skænkede vi ikke en tanke, det var en gammel bestemmelse, som gik automatisk over i den nye lov fra den gamle lov. Jeg må i øvrigt minde om, at vi navnlig interesserede os for spørgsmålet om selve Danmarks radios fremtidige stilling — monopol, administration o. s. v. — og det er baggrunden for mit spørgsmål til den højtærede minister for kulturelle anliggender.

Ministeren for kulturelle anliggender (Sølvhøj): Ifølge § 3 i lov om radiospredning skal de til Danmarks radios virksomhed fornødne midler tilvejebringes gennem årlige afgifter for benyttelse af radio- og fjernsynsmotagere. Det er denne afgift, man i det daglige betegner som licens. Og i henhold til § 13 skal der — som det ærede medlem gjorde opmærksom på — pålægges bødestraf, hvis man undlader rettidigt

at betale. Disse bødebestemmelser er ikke af nyere dato; de har, kan man sige, været prøvet gennem en lang årrække, idet de har været optaget i samtlige radiolove, og de har været meget strengere før. I loven af 13. marts 1926 tales der ligefrem om konfiskation af det ulovligt anbragte eller benyttede apparat, og ikke nok med det: der kunne desuden idømmes en bøde på indtil 400 kr. — dengang jo dog et ganske betydeligt beløb.

Siden er sanktionerne mildnet en hel del; men at gå så langt, som det ærede medlem ønsker: at man skal ophæve straffebestemmelserne for undladelse af licensbetaling, vil jeg være betænkelig ved. Fremgangsmåden kunne man måske diskutere, men en ophævelse af straffebestemmelsen ville jo nok være at gå for langt. Man må have øje for, at Danmarks radio over for de lyttere og seere, der ikke opfylder deres forpligtelse i så henseende — hvad enten det drejer sig om allerede indregistrerede lyttere og seere eller om sådanne, som har undladt at anmelde brug af radio og TV — ikke rigtig har nogen mulighed for — således som også det ærede medlem gjorde opmærksom på — at afskære de pågældende fra at tilegne sig radioens og fjernsynets udsendelser.

Man opgav konfiskationstanken, og det synes jeg er rigtigt, men det er jo ikke urigtigt, som administrationen og som radiorådet har understreget, at man ingen anden sanktion har end netop den nævnte bødesanktion. Danmarks radio har gennem de år, virksomheden har været drevet, med beklagelse måttet konstatere, at et ikke ubetydeligt antal seere og lyttere undlader at anmelde sig eller, selv om de er indregistreret, undlader at indbetale afgifterne. Eksempelvis kan jeg nævne — og det synes jeg er et tal, der alligevel må gøre et vist indtryk i denne forbindelse — at ca. 80.000 seere undlod at indbetale deres licensafgift, som forfaldt den 1. oktober i fjor, rettidigt, og at Danmarks radio gennemsnitligt må sende ca. 50.000 sager til rapportoptagning hvert år. Erfaringerne under det nugældende

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

system, hvor manglende betaling udløser eller kan udløse bødestraf, viser altså, at der trods denne sanktion er mange, der ikke får bragt deres licensbetaling i orden. Jeg må være enig med radiorådet i, at man må befrygte, at bødeansvarets bortfald vil forøge antallet af lyttere og seere, der ikke betaler licens, en tilstand, som det ærede medlem sikkert vil være enig med mig i ikke kan accepteres, når det økonomiske grundlag for radio og fjernsyn alene er licenserne. Fremgangsmåden kan eventuelt diskuteres, men selve bødeprincippet mener jeg af de nævnte grunde bør fastholdes.

Hanne Budtz: Jeg beklager, at den højtærede minister for kulturelle anliggender ikke kunne være enig med mig, og jeg forstår — og det ved jeg også efter at have set de gamle love — at sanktionerne har været strengere, men altså er blevet mildnet med årene; det kunne altså tyde på, at man har været strengere, men er blevet mildere, og denne mildningstendens kunne føre til, at man helt ophævede denne sanktionsbestemmelse. Men den højtærede minister vil altså ikke gå med til, at man helt ophæver sanktionerne, fordi den højtærede minister mener, det fortsat har en virkning over for andre lyttere og seere, altså at folk føler sig tilskyndet til at betale, fordi de har denne straf hængende over sig.

Jeg er helt uenig i dette synspunkt, for der er jo mange andre forhold i samfundet, hvor folk køber noget og påtager sig en forpligtelse, og som de opfylder udmærket, selv om det ikke medfører straf at undlade at betale. Jeg tænker på alle private kreditforhold. En privat virksomhed har den mulighed — ligesom en hvilken som helst offentligt virksomhed, der ikke har mulighed for at opkræve bøde — simpelt hen at lade beløbet indkassere ved at få dom ved domstolene og derefter foretage udlæg for beløbet. Men det, der navnlig ligger mig på sinde, er, at det vil være rimeligt, om den pågældende selv kommer til at betale omkostningerne. Det mener jeg ikke den pågældende gør, fordi han kommer til at betale en bøde, som oven i købet tilfalder radiospredningsfonden. Det er urimeligt, at skatteborgerne skal betale denne hele virksomhed.

Den højtærede minister sagde, at der blev sendt ca. 50.000 sager til rapport om året. I det øjeblik en politimand skal behandle en sådan sag, optage en rapport, sørge for, at bøden kommer ind, videresende sagen, i en del tilfælde skal der bruges biler og benzin og være flere mand om det, vil jeg skønne — det er muligt, det er for højt et skøn — at en enkelt rapport vil koste samfundet, politiet, 40 kr.; hvilket giver 2 mill. kr. om året. Det er selvfølgelig kun et skøn; der er ingen, der kan sige noget om, hvad det vil blive.

Jeg beklager, at den højtærede minister ikke kunne følge mit synspunkt. Jeg vil forbeholde mig at vende tilbage til sagen ved senere lejlighed.

Ministeren for kulturelle anliggender (Sølvhøj): Må jeg understrege over for det ærede medlem, at radioen selvfølgelig helst ser, at alle betaler, hvad de skal, således at der ikke er brug for bøder. Jeg er også klar over, at man må have øjenene hæftet på, om der er et rimeligt forhold mellem det, bøderne indbringer, og de administrationsudgifter, der er. Men jeg synes — og det har for mig været afgørende i denne sag — at når man var helt oppe på et tal af 80.000 restanter den 1. oktober 1964, kan man have en formodning om, at hvis den eneste sanktion, der i øjeblikket er til stede, bortfalder, vil skatteborgeren blive endnu stærkere belastet på grund af et kraftigt indtægtsbortfald for Danmarks radio. Det er de argumenter, som har været vejledende for mig i sagen.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Viola Nørlov* til ministeren for kulturelle anliggender:

„Kan ministeren oplyse, hvornår vi som led i forbrugeroplysning kan forvente prisorientering i radio og fjernsyn?“

Viola Nørlov: Jeg vil lige sige to ord om baggrunden for mit spørgsmål. Da vi for få år siden i tinget drøftede problemerne angående Radio Merkurs ophør og indførelse af program 3, blev der fra flere sider givet tilsagn om, at vi i stedet for Merkurs reklamer skulle få forbrugeroplysning på program

[Viola Nørlov.]

3. Desværre er dette løfte ikke blevet opfyldt, ikke i forhold til den tid, reklamen havde i Merkur.

Da Forbrugerrådet mener, at det også ud fra et samfundsøkonomisk synspunkt har betydning, at forbrugerne er prisbevidste, anmodede Forbrugerrådet for 2 år siden, den 7. februar 1963, Danmarks radio om snarest muligt at gennemføre en regelmæssig prisorientering, og i denne henvendelse til radioen henviste vi specielt til de principper, der er lagt til grund for den franske radios prisorientering. Efter drøftelse i radio-rådet fik Forbrugerrådet tilsagn om, at radioen ville stille sendetid til rådighed. Et udvalg på 3 medlemmer fra henholdsvis handelsministerium, radio og Forbrugerråd har udarbejdet et forslag, som er afleveret i juni 1964. Siden har vi intet hørt ud over, at man i december i pressen kunne læse en udtalelse fra generaldirektøren om, at noget var på vej.

Forbrugerrådet har ingen økonomisk mulighed for at foretage prisundersøgelser, og radioen har ment, at det ikke falder ind under dens opgaver. Nu er der netop kommet en betænkning om udvidelse af forbrugeroplysning i Sveriges fjernsyn. Det får mig til at spørge, om ikke Danmark bør følge Sveriges gode eksempel, idet jeg mener, at vi ikke bare skal have prisorientering, men mange andre ting, der har betydning for forbrugerne. Som den svenske betænkning så rigtigt siger, har TV vist sig at være en af de bedste måder at sprede forbrugeroplysning på, idet TV når selv dem, som sædvanligvis er ligegyldige over for vareinformation. Endvidere siges der i betænkningen, at man må udvide den stab, der arbejder ved forbrugeroplysningen, og at det er nødvendigt, at man stiller meget høje krav til uddannelsen hos det personale, som skal varetage arbejdet.

Jeg kan ikke se, at det er rimeligt, at forbrugerproblemerne ikke for alvor tages op i radio og TV, og at man uddanner personale til dette arbejde. Der laves så mange udsendelser, der koster penge; Volmer Sørensens „Kig ind“ er sikkert ingen billig historie. Fodboldkampene koster også, og de har lang sendetid, ligesom vi har regelmæssig sportsorientering; men det er udsendelser, der har et stort publikum, så

jeg vil ikke kritisere, at de er der. Men giv også plads for oplysninger, der kommer os alle ved, fordi vi alle er forbrugere.

Vi har netop hørt, at der i Danmark bruges 1 milliard kr. om året til reklame, penge, der udelukkende betales af forbrugerne på vareprisen. Kun en ringe del af reklamen giver reelle oplysninger om varerne. Burde samfundet ikke yde et beskedent beløb til saglige oplysninger om det store vareudbud, vi i dag står over for? Det er ikke bare et spørgsmål om at forbedre det enkelte hjemms økonomi, men det har også samfundsøkonomisk værdi. Det skal siges, at dagspressen gennem de seneste år har vist en stigende forståelse af forbrugerproblemer og bragt stof af stor værdi for forbrugerne; hvorfor skal radio og TV komme så langt efter pressen?

Jeg spørger derfor den højtærede kulturminister: hvornår kan vi vente en ordentlig udbygning af forbrugeroplysningen i radio og TV?

Ministeren for kulturelle anliggender (Sølvhøj): Det ærede medlem har jo aldeles ret i, at det er meget væsentligt, at et så vidtrækkende medium som radioen og fjernsynet bruges til forbrugeroplysning, og det er også rigtigt, at det er et internationalt træk, at man netop inddrager disse medier til det formål. Der har jo været givet visse former for forbrugeroplysning i en årrække, men spørgsmålet om en videregående forbrugeroplysning og herunder prisorientering har i adskillige år — det må jeg erkende — været drøftet i Danmarks radio. Det er jo ikke nogen helt nem sag, fordi det er klart, at sådanne oplysninger, givet ad den vej, formentlig vil have en betydelig indflydelse på valget af, hvilken varegruppe man vil foretage sine indkøb i, og også, hvis man går videre, valget af, hvilken bestemt vare, eventuelt mærkevare, man vil foretrække fremfor andre varer. Der er således meget vidtgående konsekvenser af sådanne udsendelser, hvis de har den ønskede virkning. Man har derfor haft sagen til undersøgelse hos forskellige kompetente instanser, bl. a. hos kammeradvokaten, fordi sagen har visse juridiske aspekter, og nu har man i de sidste måneder, som det ærede medlem var inde på, drøftet den betænkning, som et særligt udvalg bestående af repræsen-

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

tanter for monopoltilsynet, Forbrugerrådet og for Danmarks radio har afgivet i sommer.

Spørgsmålet har været bearbejdet i administrationen, også fordi det er ikke nogen billig sag at indføre en sådan forbrugeroplysning, men nu er man nået så langt, at sagen sidst har været drøftet i radiorådets programudvalg den 12. januar, altså i indeværende år, og jeg kan glæde det ærede medlem med, at dér vedtog man at indbyde repræsentanter for handelsministeriet, for statens husholdningsråd og for Forbrugerrådet til sammen med repræsentanter for programudvalget og den daglige ledelse at indtræde i et udvalg, der hurtigt skulle kunne sørge for igangsættelsen af en vidtgående forbrugervejledning, herunder også prisorientering.

Altså nu er der noget på vej, nu er disse udsendelser på stabelen, og Forbrugerrådet er indbudt til stabelafløbningen.

Viola Nørlov: Jeg har ikke noget tillægs-spørgsmål til den højtærede minister, men jeg vil udtrykke min tilfredshed med det, vi har i syne nu, og så har mit spørgsmål i dag ikke været forgæves.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Hagen Hagensen* til justitsministeren:

„Vil ministeren redegøre for den undersøgelse, der har været foretaget af udlevering af en sigtet persons i forvaring tagne pas, og give sin vurdering af politiets dispositioner, herunder forsvarligheden af det af politiet i vedkommende sag udøvede skøn, samt udtale sig om, hvad der agtes foretaget til undgåelse af lignende tildragelser i fremtiden?“

Hagen Hagensen: Da jeg stillede mit spørgsmål til den højtærede justitsminister, som denne besvarede den 11. november i fjor, om politiets udlån mod sikkerhedsstillelse af en sigtet persons pas, havde jeg nok den konkrete sag om Frode L. Hansen i tankerne, men det var egentlig den anden del af mit spørgsmål, der interesserede mig og formentlig også offentligheden mere,

nemlig hvad den højtærede justitsminister kunne foretage sig for at forhindre lignende tildragelser fremover.

Siden den højtærede ministers svar til mig på mit første spørgsmål er der fremkommet en lang række oplysninger ikke mindst gennem dagspressens meget udførlige behandling af sagen omkring Frode L. Hansen, oplysninger om mærkværdigheder i forbindelse med denne konkrete sag, således at denne sag for mig at se nu har krav på, at vi vier den en hel del mere opmærksomhed end tidligere. Alene det forhold, at vedkommende person ikke blot har kunnet tage ophold i et fremmed land, men også har kunnet henvende sig til Danmarks diplomatiske repræsentation i det nye opholdsland, hvor ambassadøren ifølge de udtalelser, der er fremkommet i pressen, har sagt, at man ville yde ham hjælp og beskyttelse, som enhver anden dansker i det fremmede har krav på, kan vel nok give anledning til adskillig undren. Men ambassadøren er vel berettiget til at udtale sig på den måde, når han ikke har modtaget den ringeste instruktion eller meddelelse hjemmefra om sagen og kun kender den gennem de aviser, danske aviser, der er nået frem til ham.

Det lange stykke tid, der er hengået siden den højtærede justitsministers indgriben i sagen, og hvor der for offentligheden at se ikke er sket noget, fortæller også et og andet om, hvor vanskeligt det kan være at få Interpol til at virke. Dette sidste måtte jo være de danske politimyndigheder bekendt, og der er derfor grund til at fremhæve, hvor omhyggelig man må være, forinden et beslaglagt pas udleveres til en sigtet person. Jeg har også tidligere henvist til, at den slags spørgsmål for mig at se burde afgøres af en domstol og ikke efter et skøn udøvet af en eller anden politimand.

Jeg har ventet med at stille dette mit yderligere spørgsmål til den højtærede minister, indtil den af ham begærede undersøgelse var gået igennem de forskellige led og af rigsadvokaten med bemærkninger tilstillet ministeren. Men jeg har også ventet med at stille spørgsmålet for at se, hvor lang tid der i en sådan sag egentlig kunne komme til at gå, forinden man fik klaret tingene op, og forinden man kunne sige noget nærmere derom, i en sag som denne, hvor det

[Hagen Hagensen.]

efterhånden må siges, at den har interesseret offentligheden endog uhyre meget.

Jeg må derfor gå ud fra, at når den højtærede minister nu besvarer mit spørgsmål, vil han også være i stand til at give oplysninger om, hvad han for sit vedkommende kunne tænke sig at foretage sig for at undgå lignende tildragelser i fremtiden, og jeg vil også gerne bede om, at ministeren lader sit svar omfatte, hvorvidt alle Frode L. Hansens forhold har været taget i betragtning, forinden passet blev udleveret. Jeg tænker her både på de forhold, der direkte tidligere har givet anledning til politimæssig efterforskning over for ham, og på de skattesager, som man har kendskab til har været rejst over for ham. Har man også haft det med i overvejelserne, inden passet blev udlånt til ham?

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Den 11. november 1964 gav spørgsmålet fra det ærede medlem mig lejlighed til her i folketinget at redegøre for omstændighederne i forbindelse med Københavns politis udlevering af direktør Frode L. Hansens pas i anledning af en forretningsrejse til udlandet. Da en vurdering af dispositionen forudsatte et indgående kendskab til straffesagen imod Frode L. Hansen, var jeg ikke på daværende tidspunkt i stand til at tage stilling til forsvarligheden af det skøn, der var udøvet af politiet, men jeg oplyste, at jeg havde indledt en undersøgelse af spørgsmålet. Denne undersøgelse er afsluttet, og jeg er derfor kun glad for, at det ærede medlem ved sit spørgsmål giver mig anledning til at redegøre for resultatet af undersøgelsen.

Inden jeg kommer ind på udleveringen af Frode Hansens pas, vil jeg om selve straffesagen mod ham oplyse, at efterforskningen nu i det væsentlige er afsluttet, og at statsadvokaten herefter har udtalt, at han er sindet at rejse tiltale imod Frode Hansen for bedrageri og forsøg herpå, dokumentfalsk og overtrædelse af straffelovens § 163 i en række nærmere angivne tilfælde samt for det fjerde for skattesvig. Jeg kan i denne forbindelse yderligere oplyse, at Københavns byret den 11. november 1964, efter at det var blevet klart, at Frode Hansen ikke som lovet agtede at vende tilbage fra

udlandet, har afsagt kendelse om beslaglæggelse af 4 Frode Hansen tilhørende ejendomme til sikkerhed for de erstatningskrav, der vil kunne fremkomme i sagen, samt dennes omkostninger, og at byretten den 18. november 1964 har afsagt fængslingskendelse over ham. Justitsministeriet har herefter anmodet udenrigsministeriet om ad diplomatisk vej at søge Frode Hansen udleveret fra Brasilien, hvor han har taget ophold.

Om politiets udlevering af Frode Hansens pas kan jeg sige følgende. Da Frode Hansen den 2. juli 1963 blev løsladt efter i nogle måneder at have været varetægtsfængslet under den verserende straffesag, deponerede han efter politiets anmodning sit pas hos politiet. Hjemmelen for denne disposition findes i lov nr. 223 af 7. juni 1952 om pas til danske statsborgere m. v. § 2, stk. 1, hvorefter politiet kan inddrage et pas bl. a. i tilfælde, hvor der er rejst sigtelse for et strafbart forhold, som kan antages at medføre frihedsstraf, og der på grund af sagens beskaffenhed eller den sigtedes forhold er føje til at antage, at han vil unddrage sig ansvaret ved udrejse af landet eller forbliven i udlandet. Efter bestemmelsen i stk. 2 kan den, hvis pas er inddraget, kræve spørgsmålet om passets udlevering forelagt retten til afgørelse.

Da Frode Hansens advokat i oktober 1964 anmodede politiet om, at passet måtte blive udleveret i nogle dage i anledning af en nødvendig forretningsrejse til udlandet, imødekom politiet anmodningen mod en tilbudt sikkerhedsstillelse på 100.000 kr. Når politiet ikke valgte at afslå anmodningen med den følge, at spørgsmålet kunne indbringes for retten til afgørelse efter paslovens § 2, stk. 2, skyldtes det, at politiet var af den opfattelse, at Frode Hansens fravær i kortere tid ikke ville sinke sagens efterforskning. Hertil kom, at der ikke for politiet forelå noget, som tydede på, at Frode Hansen ikke ville vende tilbage til landet, samt at det ikke kunne ventes, at straffesagen i den nærmeste fremtid ville komme til domsforhandling. Medvirkende til politiets afgørelse var endelig ønsket om, at Frode Hansen, der under hele sagen har nægtet sig skyldig i noget ulovligt, i videst muligt omfang sættes i stand til at fortsætte sin normale lovlige virksomhed,

[Justitsministeren.]

så længe der ikke var truffet afgørelse i den verserende straffesag.

Jeg nævnte før, at passet blev udleveret imod en sikkerhedsstillelse på 100.000 kr. Denne sikkerhed foreligger i form af 2 pantebreve af pålydende henholdsvis 73.000 kr. og 116.000 kr. Da der har været forlydender fremme om, at pantebrevene ikke skulle kunne dække politiets krav, vil jeg gerne her sige, at der intet er, som indicerer, at pantebrevene ikke ved salg skulle kunne indbringe mindst 100.000 kr.

Første statsadvokat for København har vedrørende politiets udlevering af passet udtalt, at han ikke vil anse det for udelukket, at retten ville have givet politiet medhold, såfremt man havde modsat sig udlevering. Dette synspunkt støtter statsadvokaten dels på en vurdering af de Frode Hansen påsigtede kriminelle handlinger, dels på, at man efter hans opfattelse ikke ganske kunne bortse fra risikoen for, at sigtede ville søge at unddrage sig strafforfølgning. På denne baggrund ville statsadvokaten have fundet det ønskeligt, at politiet havde nægtet at udlevere passet og henvist Frode Hansen til at indbringe spørgsmålet for retten. Da afgørelsen af, om passet burde udleveres, imidlertid beror på et skøn, finder statsadvokaten dog ikke anledning til at udtale kritik over for politiet. Denne udtalelse har rigsadvokaten tiltrådt.

Efter at jeg nu har gjort mig bekendt med sagen, kan jeg sige, at jeg er enig med statsadvokaten og rigsadvokaten i vurderingen af politiets disposition. Det havde herefter, også efter mit skøn, været rigtigst, såfremt politiet i det foreliggende tilfælde havde afslået at udlevere passet og dermed overladt afgørelsen til retten. Men jeg finder ikke, at der af politiet er udøvet et sådant fejlskøn ved udleveringen af passet imod en betydelig sikkerhed, at der er grundlag for at kritisere dispositionen.

Den beklagelige omstændighed, at Frode Hansen svigtede det givne løfte om at vende hjem, bør ikke føre til en anden vurdering af sagen. Afgørende må i så henseende være, at politiet, der efter det for mig oplyste under hele efterforskningen i straffesagen nøje fulgte Frode Hansens økonomiske dispositioner, heri intet fandt, der kunne pege i retning af, at han ville søge at und-

drage sig strafforfølgning ved flugt. Tværtimod havde Frode Hansen så sent som i september 1964 foretaget betydelige kapitalinvesteringer her i landet.

Når det ærede medlem dernæst har spurgt, hvad jeg agter at foretage til undgåelse af lignende tildragelser i fremtiden, vil jeg gerne først bemærke, at politiet i det hele taget kun i et meget begrænset antal tilfælde beslaglægger en sigtets pas. I de første 10 måneder af 1964 har Københavns politi således hos 2.700 sigtede på fri fod kun beslaglagt pas i en halv snes tilfælde. I disse meget få tilfælde vil politiet naturligvis være yderst tilbageholdende med at efterkomme anmodninger om udlevering af de i bevaring tagne pas og først træffe afgørelsen efter indgående overvejelser, baseret på et skøn i den enkelte sag.

At give regler for udøvelse af et sådant skøn vil efter min opfattelse ikke være muligt; hertil er sagerne alt for forskelligeartede. Den eneste regel, man kunne give, måtte formentlig gå ud på, at politiet overhovedet ikke selv må tage stilling til tilbagegivelse af pas, men altid skal henvise andrageren til at indbringe spørgsmålet for retten efter bestemmelserne herom i paslovens § 2, stk. 2. Jeg ville anse det for et tilbageskridt, såfremt muligheden for at udøve skøn til fordel for den sigtede blev frataget politiet, og jeg mener derfor ikke at kunne foretage yderligere i anledning af denne sag.

Hvis der i det ærede medlems bemærkninger lå en kritik over for vor diplomatiske repræsentant i Brasilien, er jeg jo ikke i stand til at give noget svar herpå, men jeg går ud fra, at det ærede medlem i så fald vil rette denne kritik til rette vedkommende, min kollega, den højtærede udenrigsminister.

Hagen Hagensen: Må jeg først sige, at der i mine bemærkninger om den danske ambassadør i Brasilien ikke lå nogen form for kritik af ham, men derimod måske nok en kritik af, at der ikke var tilgæet ham underretning om sagen, så hans holdning over for vedkommende måske kunne have været anderledes. Det var på denne baggrund, jeg gjorde min bemærkning om ham i forbindelse med mit spørgsmål til den højtærede justitsminister.

Det skuffede mig, at den højtærede mini-

[Hagen Hagenson.]

ster fandt, at der ikke var grund til at drage omsorg for, at lignende tilfælde i fremtiden blev undergivet rettens bedømmelse, inden beslaglagte pas blev udleveret. Det synes jeg netop, at der er grund til på baggrund af, dels at det er så få tilfælde, der er tale om, dels at der jo skal foreligge forholdsvist alvorlige sigtelser, inden man beslaglægger passet. Den højtærede minister opregnede jo, hvad et anklageskrift vil komme til at omfatte — et anklageskrift, der nok ikke får mere betydning end det stykke papir, det er skrevet på, da vi vel aldrig nogensinde ser vedkommende som tiltalt her i landet; han foretrækker sikkert at blive, hvor han er. Men når det drejer sig om både bedrageri, dokumentfalsk, urigtige oplysninger over for offentlige myndigheder og skattesvig, synes jeg, man kunne have handlet anderledes i denne sag. I hvert fald vil jeg mene, at der er skønnet helt forkert, også i henseende til den sikkerhedsstillelse, der er krævet. Vi fik at vide, at værdien af pantebrevene var 100.000 kr. Men den højtærede minister fortalte i sit svar den 11. november 1964, at det maksimale beløb, der kunne blive tale om Frode L. Hansen skulle være ansvarlig for — ud over skattesviget — var 350.000 kr., så allerede på det punkt er der nok fra politiets side skønnet rigeligt i underkanten.

Jeg må derfor fastholde, at jeg vil finde det rimeligt, at det fremover bliver domstolene — med den betryggelse, der ligger heri — der tager sig af sådanne tilfælde.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): I anledning af det ærede medlems sidste bemærkninger vil jeg sige, at når man ikke fra justitsministeriets side mener, at man kan give faste regler for udlevering af pas eller påbyde, at udlevering af pas i alle tilfælde skal forelægges retten, skyldes det, at at det ville medføre konsekvenser i anden henseende. Det ville jo medføre, at man også måtte fratage politiet muligheden for at udøve skøn, f. eks. i henseende til det spørgsmål, om en varetægtsfange skal på fri fod. Det ærede medlem ved sikkert, at politiet her ofte skønner, at den pågældende skal løslades, og gør det uden at forelægge spørgsmålet for retten. Den samme frihed må da så meget mere tilkomme politiet i dette til-

fælde. Det er beklageligt, at der i enkelte tilfælde udøves fejlskøn, men det er vel menneskeligt, og jeg er enig med statsadvokaten og rigsadvokaten i, at der ikke er grundlag for at udtale kritik, når man kender de nærmere omstændigheder, hvorunder dette skøn er udøvet.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Else-Merete Ross* til justitsministeren:

„Kan ministeren oplyse, om og i hvilket omfang der indtil nu er opnået resultater i det nedsatte kontroludvalg vedrørende efterretningstjenestens kartoteker?“

Else-Merete Ross: På ministerens henstilling har jeg udsat mit spørgsmål et par måneder. Jeg forstod godt, at en ny minister måtte have tid til at sætte sig ind i de mange forskellige sager, og jeg forstod også ministerens ønske om i sit svar at kunne give en så fyldestgørende redegørelse som muligt. Men nu er tiden altså inde, og jeg tror, vi er mange, der med interesse imødeser denne redegørelse.

I forbindelse med redegørelsen er der særlig 3 punkter, jeg håber ministeren vil komme ind på. I folketingsudvalgets betænkning står der, at kontroludvalget skal holdes underrettet om de til enhver tid fulgte retningslinjer for registrering. Har jeg ret i, at det er ensbetydende med, at udvalget, hvis det ikke finder retningslinjerne tilfredsstillende, ved forhandling med efterretningstjenesten kan få disse retningslinjer ændret? Kan en borger, som mener, at efterretningstjenesten med urette og med en for ham ubehagelig fremgangsmåde har skaffet sig oplysninger om ham, skriftligt eller mundtligt klage til udvalget, så udvalget, hvis det finder klagen berettiget, har mulighed for at få ændret en sådan fremgangsmåde i fremtiden? En af udvalgets opgaver var at gennemgå de eksisterende kartoteker med henblik på at reducere antallet af registrerede borgere. Er en sådan nedskæring påbegyndt?

Den tidligere justitsminister sagde, at der ville blive draget omsorg for, at kartotekerne kunne tilintetgøres i tilfælde af krig eller besættelse. Af bitter erfaring ved vi, hvilke resultater det fik, at det ikke skete i

[Elsø-Mørete Ross.]

1940. Det ville være betryggende at få visshed for, at forholdsregler, der virkelig har mulighed for at fungere, allerede nu er truffet, så man i påkommende tilfælde kan tilintetgøre kartotekerne.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Som det fremgår af den betænkning, det folketingsudvalg, der behandlede forslaget til folketingsbeslutning om en undersøgelse af politiets efterretningstjenestes virksomhed, afgav den 6. maj 1964, var det regeringens hensigt at nedsætte et udvalg, som skulle føre tilsyn med politiets efterretningstjenestes registrering og videregivelse af oplysninger. Under anden behandling af forslaget den 21. maj 1964 blev regeringens oplysning herom taget til efterretning, og forslaget til folketingsbeslutning forkastedes.

Udvalget, der fører tilsyn med politiets efterretningstjenestes registrering og videregivelse af oplysninger, blev herefter nedsat den 8. juni 1964. Amtmand A. M. Wamberg, Vejle, beskikkedes som formand for udvalget. De øvrige medlemmer blev højesteretssagfører Jon Palle Buhl, rigsarkivar Johan Hvidtfeldt og direktøren for ungdomsundervisningen H. Engberg-Pedersen.

Udvalget afholder dels separate møder, dels møder, hvori deltager en repræsentant for politiets efterretningstjeneste, som forelægger de enkelte sager, der skal behandles, samt udenrigsministeriets direktør og departementscheferne i forsvarsministeriet og justitsministeriet. Det er aftalt med udvalget, at udenrigsministeriets direktør og departementschefen i forsvarsministeriet ikke deltager i forhandlingerne, når enkeltsager under disse ministeriers forretningsområde behandles.

Udvalgets opgaver blev fastlagt i nogle af justitsministeriet udfærdigede regler, som er identiske med det udkast, der er optaget i folketingsudvalgets betænkning. Det fremgår heraf, at udvalget skal holdes underrettet om de til enhver tid af efterretningstjenesten fulgte retningslinjer for registrering. Dette indebærer, at spørgsmålet om retningslinjerne for registrering af oplysninger kan gøres til genstand for drøftelse i udvalget, og at dette, såfremt det finder, at retningslinjerne bør ændres, kan forelægge spørgsmålet herom for justitsministeren.

Udvalget kan alene give råd herom. Afgørelsen tilkommer justitsministeren, hvis ansvar for hele efterretningstjenestens virke jo også udtrykkeligt er fremhævet i folketingsudvalgets betænkning.

Dernæst skal udvalget i tilfælde, hvor efterretningstjenesten påtænker til en styrelse at videregive oplysninger om enkeltpersoner, godkende, at oplysningerne videregives. Udvalget har således afgørelsen af det meget vigtige spørgsmål om, hvorvidt oplysninger, som efterretningstjenesten er i besiddelse af om enkeltpersoner, skal videregives til en styrelse.

Efterretningstjenestens øvrige virksomhed, f. eks. med hensyn til forebyggelse og imødegåelse af spionage, falder uden for udvalgets kompetence såvel som spørgsmålet om videregivelse i sager om sikkerhedsgodkendelse af oplysninger fra den almindelige strafferegistratur. Jeg kan herom bemærke, at oplysningerne fra registraturen kun af praktiske grunde gives gennem politiets efterretningstjeneste.

Udvalget kan stikprøvevis søge oplysning fra personregistret og arkivet. Endvidere er det aftalt, at udvalget kan få lejlighed til at blive orienteret af en repræsentant for Politimesterforeningen om, hvordan personregistrets materiale indsamles.

Der er intet i vejen for, at borgere, der mener sig forurettet af efterretningstjenesten, kan indsende klage til udvalget eller til mig. I sidste fald vil klagen blive videregivet til udvalget. Der kan i øvrigt også klages til ombudsmanden, som det jo allerede også er sket.

Udvalget har holdt en række møder, hvorunder det har haft lejlighed til at danne sig et indtryk af det arbejde, der udføres af politiets efterretningstjeneste inden for det område, der er omfattet af udvalgets virksomhed, ligesom det har taget stilling til de sager om videregivelse af oplysninger om enkeltpersoner, som har foreligget, siden udvalget blev nedsat. Det er min opfattelse, at udvalget såvel ved at rådgive mig om retningslinjer for registrering som i særdeleshed ved sin stillingtagen til enkeltsager om videregivelse af oplysninger allerede har øvet og i fremtiden vil øve en nyttig indsats i overensstemmelse med de mål, regeringen med folketingets tilslutning satte sig ved udvalgets nedsættelse.

[Justitsministeren.]

Det ærede medlems spørgsmål giver mig endelig anledning til at oplyse, at jeg såvel med udvalget som med efterretningstjenesten har drøftet spørgsmålet om en begrænsning i omfanget af den registrering af oplysninger, som foretages i efterretningstjenesten, og at jeg med de vigtigste af de styrelser, der kan rette forespørgsel til efterretningstjenesten om oplysninger, har drøftet mulighederne for en begrænsning af det antal sager, hvori der rejses spørgsmål om videregivelse af oplysninger, som efterretningstjenesten er i besiddelse af. Der er herefter gennemført meget væsentlige begrænsninger på begge områder. Justitsministeriet har givet nye regler for efterretningstjenesten. Indholdet af disse regler kan lige så lidt som de hidtil gældende offentliggøres. Generelt kan det siges, at personregistreringen er begrænset i så høj grad, som det er muligt under hensyn til de formål, som nu engang forfølges med efterretningstjenesten. Den nu gennemførte begrænsning i registreringens omfang vil blive fulgt op af en omfattende udrensning og tilintetgørelse af oplysninger, som er forældede, eller som efter de ændrede retningslinjer ikke længere skal registreres. Jeg har draget omsorg for, at arbejdet hermed fremskyndes mest muligt.

Det ærede medlem brugte udtrykket kartoteker, og dette udtryk er ofte benyttet i den offentlige debat. I den anledning vil jeg gøre opmærksom på, at efterretningstjenestens arkivmateriale næppe længere kan betegnes som et kartotek, snarere som en personregisternøgle, der i en katastrofesituation kan tilintetgøres på meget kort tid. Derudover findes der naturligvis en aktsamling. Efter aftale med kontroludvalget vil der i den allernærmeste tid blive udfærdiget en forholdsordre med henblik på den hurtigst mulige tilintetgørelse i en katastrofesituation.

Jeg er glad for at kunne sige, at det nedsatte kontroludvalg, der arbejder i stilhed — det har ifølge sagens natur tavshedspligt

— løser sin opgave med stor forståelse for arbejdets særlige karakter og med ansvarsbevidsthed. Udvalget har over for mig tilkendegivet, at det opfatter sig som garant over for offentligheden for, at efterretningstjenesten, for så vidt angår udvalgets kompetenceområde, ikke går videre, end formålet med efterretningstjenesten tilsiger.

Else-Merete Ross: Jeg takker ministeren for den lange og grundige redegørelse. Måske netop fordi redegørelsen var lang, men — hvis jeg med formandens tilladelse må sige det — også på grund af de vanskelige lydforhold i salen har det været lidt svært for mig at få fat i alt, hvad ministeren sagde. Jeg glæder mig til i fortrykket at studere enkelthederne nøjere for rigtig at blive klar over, hvor tilfreds jeg er; men rent umiddelbart forekommer det mig, at kontroludvalget har nået at udrette en del af det, som vi ønskede det skulle gøre.

Der er imidlertid et område, som ministeren ikke kom ind på. Derfor vil jeg gerne stille følgende tillægsspørgsmål: forelægges sager om videregivelse af oplysninger til udenlandske myndigheder i visumanliggender for kontroludvalget?

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Jeg går ud fra, at det ærede medlems tillægsspørgsmål er motiveret af den i et dagblad omtalte sag vedrørende en dansk statsborger, der har fået afslag på ansøgning om opholdstilladelse i New Zealand.

Om denne sag kan jeg oplyse, at den ikke har været forelagt udvalget, idet den i tid ligger forud for udvalgets nedsættelse. Eventuelle sager af tilsvarende art vil imidlertid fremtidig blive forelagt udvalget.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Peter Jørgensen* til justitsministeren:

„Hvilke foranstaltninger kan ministeren gennemføre for at forhindre de mange ulykker, der ofte med døden som udgang sker i vore fodgængerovergange?“

Peter Jørgensen: Baggrunden for det af mig stillede spørgsmål til den højtærede justitsminister er den tragiske omstændighed, at der inden for ganske få måneder er sket ikke mindre end 6 ulykker med dødelig udgang i fodgængerfelter i Stor-Århus. Tre af de dræbte var børn, de øvrige ældre mennesker. Så vidt jeg kan udlede af den statistik, der foreligger om ulykker i fodgængerfelter, er det fortrinsvis de nævnte to kategorier, der rammes, men det er naturligvis også andre, det går ud over. Jeg finder det derfor helt rimeligt, at spørgsmålet om større sikkerhed og beskyttelse af fodgængerne tages op til en meget indgående drøftelse og overvejelse af vore færdselsmyndigheder.

Må jeg have lov til at give udtryk for nogle rent private betragtninger vedrørende hele denne sag. Det er mit bestemte indtryk, at alt for mange bilister udviser alt for ringe respekt for de afmærkede felter og passerer dem med alt for stærk fart. Det gælder navnlig, hvor en stærkt befærdet gade krydser en mindre befærdet, og hvor to fodgængerfelter ligger tæt op ad hinanden. Det vil ofte være sådan, at bilisten rammer fodgængereren i felt nr. 2, netop fordi farten er for stor og bilisten derfor ikke kan stoppe op.

Et andet problem, jeg vil pege på, er sikringen af børnene, når de går til og fra skole. Jeg bor ved hovedvej 10 i Århus, tæt ved en meget stor kommuneskole, og jeg har personlig været vidne til ulykker her med dødelig udgang. Nu er der hver morgen og eftermiddag placeret politi på det pågældende sted, og kommunen er på grund af den risiko, der er for børnene, gået i gang med en underføring af gaden, noget, der måske kan gøres andre steder, selv om jeg er klar over, at det er en meget bekostelig affære.

Der kan naturligvis rejses mange andre spørgsmål i forbindelse med dette. Jeg kan nævne de mørklagte fodgængerfelter, jeg kan pege på spørgsmålet om flere lysregulerede kryds og mere hensigtsmæssige overgange, mere politi til regulering af færdslen på visse tider af døgnet, effektiv propaganda og meget, meget andet. Det altoverskyggende for mig er, at intet middel må skys for at hindre alle de mange ulykker i at ske.

Justitsministeren: (K. Axel Nielsen): Det ærede medlem gjorde opmærksom på, at baggrunden for det af det ærede medlem

rejste spørgsmål er de i den senere tid skete færdselsulykker, hvor påkørsel i fodgængerfelter har kostet menneskeliv, og vel navnlig det tragiske færdselsuheld, der indtraf den 18. december 1964 i et fodgængerfelt på Christian X's vej i Viby J. med den følge, at tre mennesker blev dræbt.

De gældende regler i færdselsloven om sikring af færdslen i fodgængerovergange skulle i og for sig indebære garantier mod ulykker af denne art. Ifølge færdselsloven skal kørende holde en passende lav hastighed foran fodgængerfelter og holde tilbage for gående, der befinder sig i feltet. Overhaling må ikke ske foran fodgængerovergange, og standsning og parkering må kun ske i en nærmere fastsat afstand fra disse for at sikre, at andre kørende har frit udsyn over fodgængerovergangen i hele dens udstrækning. Disse regler må vel efter deres indhold siges at være tilstrækkelige til at sikre færdslen i fodgængerfelter.

Det spørgsmål kan rejses, om de straffetretlige følger af en tilsidesættelse af reglerne er strenge nok. Der er i færdselsloven hjemlet straf af fængsel i indtil 6 måneder for overtrædelse af disse bestemmelser, og frakendelse af førerbevis skal finde sted, såfremt køretøjet er ført på groft uforsvarlig måde. Strengere straf kan idømmes i tilfælde, hvor tillige andre straffebestemmelser er overtrådt, f. eks. straffelovens regler om uagtsomt manddrab og uagtsom legemsbeskadigelse.

Der er for mig ikke tvivl om, at de gældende strafferammer er tilstrækkelig rummelige, og det er også mit indtryk, at politiet og anklagemyndigheden med stor alvor søger at forfølge disse sager. Den retspraksis, der foreligger, viser da også, at der af domstolene følges en streng kurs i de sager, der forelægges dem. I praksis idømmes der sædvanligvis frihedsstraf i tilfælde, hvor påkørsel har haft døden til følge, ligesom førerretten almindeligvis frakendes i 6 måneder, undertiden for længere tid. Efter min mening — og jeg ved, at anklagemyndigheden er enig med mig heri — vil der ikke kunne opnås større sikkerhed i fodgængerfelterne ved en skærpelse af domspraksis. Derimod kan der være tale om at arbejde på to andre punkter, nemlig ved en bedre afmærkning af felterne og gennem propaganda.

[Justitsministeren.]

En yderligere sikring vil sikkert kunne opnås ved en forbedret afmærkning og belysning af fodgængerfelterne. Det er naturligvis af afgørende betydning, at de kørende i tide bliver opmærksom på et fodgængerfelt og eventuelt gående i feltet. På en forespørgsel fra det daværende medlem af det høje ting Vagn Bro i januar 1964 oplyste den daværende justitsminister, at man forsøgsvis flere steder i landet til supplerung af det gule blinklys ved kørebanens kant havde ophængt indefra belyste tavler over fodgængerfeltet og samtidig etableret en meget kraftig belysning af selve overgangen. Spørgsmålet om etablering af sådanne afmærkninger henhører imidlertid under ministeriet for offentlige arbejder.

Det er over for mig oplyst, at der gennem de nævnte forsøg er indvundet sådanne erfaringer, at et cirkulære indeholdende anvisninger til vejmyndighederne om den mest hensigtsmæssige afmærkning af fodgængerfelterne nu er under udarbejdelse i vejdirektoratet. Jeg kan ikke på nuværende tidspunkt komme ind på enkeltheder i disse anvisninger, der som nævnt ikke er endeligt udarbejdet, men jeg kan oplyse, at cirkulæret bl. a. vil indeholde anvisninger om afmærkning med striber, belyste fodgængertavler og eventuelt gult blinklys samt belysning af selve fodgængerfeltet. Der findes i København ca. 1.000 fodgængerovergange. Jeg har fået oplyst, at der nu af vejmyndighederne vil blive søgt bevilling til særlig afmærkning, herunder belysning, af ca. 250 af disse overgange. Omkring 170 agtes nedlagt, og størsteparten af resten er beliggende ved lysregulerede kryds.

Rådet for større færdselssikkerhed iværksatte for nogle år siden i samarbejde med politiet en propaganda til indskærpelse af reglerne om fodgængerovergange. Aktuelle planer om en gentagelse af denne propaganda eller iværksættelse af en lignende foreligger ikke, men justitsministeriet vil henlede rådets opmærksomhed på, at der synes at være behov for en sådan kampagne. Må jeg i denne sammenhæng føje til, at ulykker af den her omtalte art ofte rammer de lidt ældre, og at rådet i november 1964 med det formål at søge begrænset antallet af de ulykker, der rammer ældre mennesker i

trafikken, har gennemført en kampagne under mottoet: Pas på de ældre. Der ophængtes plakater med den nævnte opfordring fortrinsvis på steder, hvor ældre mennesker færdes.

Det er mit håb, at den forbedrede afmærkning af fodgængerfelter i forbindelse med en kampagne omkring de gældende regler om fodgængerfelter vil bidrage til at formindske antallet af ulykker af den art, der har givet det ærede medlem anledning til at stille sit spørgsmål.

Peter Jørgensen: Jeg takker den højtærede justitsminister for svaret. Jeg vil gerne lige gøre den bemærkning, at det ikke alene er et spørgsmål om en skærpelse af straffeloven. Det har så uendelig lidt betydning, når ulykken er sket. Hvor stor en præventiv virkning en skærpelse af straffeloven vil have, skal jeg ikke kunne sige, men jeg har den opfattelse, som også den højtærede minister har givet udtryk for, at man netop med hensyn til spørgsmålet om sikring må se på det økonomiske. Jeg har en fornemmelse af, at mange kommuner holder sig tilbage på dette punkt, netop fordi der skal penge til til at sikre fodgængerovergangene.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Svend Haugaard* til justitsministeren:

„Findes der lovhjælp for den kontrol, efterretningstjenesten foretager med danske statsborgeres rejser i Østeuropa, og har den rejsende pligt til på politiets forespørgsel at angive rejserute og rejsens formål?“

Svend Haugaard: Det spørgsmål, som jeg stillede før jul angående affotografering af pas ved paskontrolstedet i Gedser, er taktet være den højtærede justitsministers hurtige indgriben i mellemtiden blevet uaktuelt. Jeg vil gerne benytte lejligheden til at anerkende den hurtighed og den åbenhed, hvormed den højtærede justitsminister angreb denne sag. Jeg synes, det virkede både forfriskende og utraditionelt.

Da man så hurtigt har indrømmet, at det var forkert at affotografere passene, så må man vel formode, at det fotomateriale,

[Svend Haugaard.]

som efterretningstjenesten har indhøstet under forkerte forudsætninger, nu bliver destrueret.

Mit spørgsmål angående affotografering har jeg derfor trukket tilbage, men jeg er desværre nødt til straks at stille et nyt i den samme sag.

I et interview i Information, som jeg gerne vil bede om tilladelse til at citere nogle få linjer af, siger den højtærede justitsminister følgende:

„Når det drejer sig om rejsende til østlande, der kræver visum, finder politiet det påkrævet at sikre sig navn og øvrige data, der fremgår af passet. Dette kan ske, enten ved at man i paskontrollen noterer de relevante data ned eller ved, at man fotograferer passet. I Gedser har man fundet det lettest at fotografere.“
 Og senere på en forespørgsel om, hvorvidt der også fotograferes i Kastrop, svares der:

„Jeg tror ikke, de fotograferer i Kastrop, men de noterer de nødvendige data.“

Pasfotografering finder altså ikke sted, men man noterer i stedet de ønskede oplysninger. Man har stadig enhver rejsende til Østeuropa under mistanke, og det er naturligvis også mistænkeligt, at man tager med DSB til Sortehavet i stedet for at tage med Tjæreborg til Mallorca eller Decanariske Øer.

Der er altså intet principielt ændret i sagen. Om man fotograferer eller skriver ned, er i denne forbindelse ligegyldigt. Rent praktisk er det sikkert nemmest at fotografere. Tænk på alle de mange stempler, man skal gennemse i visse pas. Mikrofotografering og senere studium af forstørrelserne, som man passende kan overlade til efterretningstjenesten, vil sikkert både være tidsbesparende og give større sikkerhed.

Man bør også tænke venligt på det overbeskæftigede politi, for hvem paskontrollstedets indhentede oplysninger kun er udgangspunktet for en minutløs undersøgelse af, hvad den enkelte rejsende har foretaget sig og hvorfor. Det må være spændende at få noget at vide om, hvor stor en politistyrke der er indsat på den slags opgaver. I øvrigt har politiet jo en mulighed for en grundigere undersøgelse, når man får pasene indleveret til fornyelse.

Der er altså ikke noget nyt i sagen, ud

over at offentligheden nu har fået sikkerhed for, at undersøgelserne foregår, samt at oplysningerne går videre til efterretningstjenesten. Men det er jo også sundt, at dette kommer åbent frem. Vi er nogle stykker, der har vidst det længe, for det foregår så klodset, at enhver opmærksom rejsende med lethed kan finde ud af det.

Helt tragikomisk virker det, når man kun kontrollerer visse grænseovergange og kun til visse tider. Man må håbe, at de, man specielt er ude efter, er så hensynsfulde, at de vælger de veje og tider, der gør det muligt at finde dem.

Hvis jeg var tilhænger, ikke af kartoteker, men af personregisternøgler, som det nu altså skal hedde, og troede, at Danmarks sikkerhed afhang af dem, ville jeg være meget betænkelig ved den løsagtige måde, efterretningstjenesten indsamler sine oplysninger på.

Jeg må dog sige, at det er ikke den side af sagen, der bekymrer mig mest, men derimod de overgreb, som en videregivelse af oplysningerne kan betyde for den enkelte borgers frihedsrettigheder.

Man må formode, at foretagne rejser i Østeuropa er blandt de oplysninger, der på given foranledning videregives til udenlandske myndigheder. Det må videre formodes, at rejser til Østeuropa kan være en hindring for, at danske statsborgere kan få opholds- og arbejdstilladelse i visse lande, og det er vel troligt, at det også kan være en hindring for bestemte ansættelser herhjemme. Det må derfor føles som en alvorlig diskriminering og et anslag mod den personlige friheds ret, at rejsekontrollen fortsætter.

Den opsigst og den forargelse, som pasfotograferingen vakte, blev ret stærkt neddæmpet, da man fik at vide, at fotografering ville ophøre, men der ligger ikke nogen som helst beroligelse heri, for kontrollen fortsætter jo blot på anden vis.

Jeg opfordrer den højtærede justitsminister til at tage grundigere fat; jeg har indtryk af, at viljen er til stede. Tidsler bekæmper man ikke ved en lettere studsning. De skal angribes ved roden.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Må jeg begynde med at takke for den blomsterbuket, jeg fik i begyndelsen af det ærede

[Justitsministeren.]

medlems indlæg. Efterhånden som indlægget skred frem, erfarede jeg, at denne blomst var lidt ondartet at røre ved.

Indledningsvis skal jeg — således som jeg allerede ved sagens fremkomst har gjort det over for forskellige dagblade — oplyse, at politiet på paskontrolsteder, hvorfra rejsende afgår til eller hvortil rejsende kommer fra lande inden for den såkaldte østblok, i en årrække i et vist omfang har sikret sig de rejsendes navn og andre generalia ved at nedskrive oplysningerne fra den pågældendes rejsepas, når dette forevises i paskontrollen. Af praktiske grunde er man i de seneste år gået over til at fotografere den side i passet, der indeholder de til identifikation af passets indehaver nødvendige oplysninger.

Sikring af de rejsendes identitet har bl. a. til formål at sætte politiets efterretnings-tjeneste i stand til at føre den til varetagelse af efterretnings-tjenestens opgaver fornødne kontrol med, hvem der rejser til eller fra disse lande. Oplysningerne indsendes derfor fra kontrolstederne til politiets efterretnings-tjeneste, hvor de gennemgås og herefter i de fleste tilfælde destrueres, fordi de skønnes at være uden sikkerhedsmæssig interesse. Den omstændighed, at politiet sikrer sig en del af de rejsendes identitet, er altså på ingen måde ensbetydende med registrering i efterretnings-tjenesten eller opbevaring af de tilvejebragte oplysninger.

Med hensyn til lovhjæmmelen for den af politiet fulgte fremgangsmåde skal jeg hen-vise til bestemmelserne i paslovens § 4, der omhandler danske statsborgere, og fremmedlovens § 11, der omhandler ud-lændinge. Det fremgår af disse bestemmelser, at enhver, i det omfang justitsministeren bestemmer det og efter nærmere af ham fastsatte regler, har pligt til ved indrejse i og udrejse af landet at melde sig i paskontrollen og forevise sit pas eller anden rejse-legitimation. Denne forevisning kan naturligvis kun opfylde sit formål — d. v. s. kontrol med ind- og udrejser af Danmark — såfremt politiet, når det skønner det påkrævet, kan notere sig de oplysninger om pas-sets indehaver, som fremgår af passet. Det må være ligegyldigt, om politiet sikrer sig oplysningerne ved fotografering af en side i passet eller på anden måde. Om hjemmelen

til politiets fremgangsmåde kan der således ikke herske tvivl.

Efter at ordningen imidlertid nu er blevet fremdraget offentligt, har jeg bestemt, at politiet indtil videre skal undlade at sikre danske rejsendes identitet ved foto-grafering. Dette indebærer ikke, at der ikke nu og i fremtiden af hensyn til landets sikkerhed vil blive ført kontrol med rejsende. Jeg kan i øvrigt ikke se, at der knytter sig nogen betænkeligheder hertil, al den stund de rejsende jo ikke kan være uvidende om, at de altid i forbindelse med ind- og ud-rejse af landet er genstand for en vis, alt efter forholdene mere eller mindre intensiv kontrol.

Når det ærede medlem herefter videre spørger, om rejsende har pligt til på politiets forespørgsel at angive rejserute og rejsens formål, må jeg svare, at kendskab til en rejses bestemmelsessted kan være nød-vendigt, for at politiet kan vide, om det fællesskandinaviske pasområde forlades, og om den pågældendes pas derfor skal ud-rejsestemples. Som følge heraf anmoder politiet i Kastrup lufthavn de rejsende om at fremvise deres såkaldte „boarding-card“, hvoraf bestemmelsesstedet fremgår. Der foretages naturligvis ikke notater herom, og ordningen skyldes alene, at paskontrollen i lufthavnen er fælles for alle rejsende, hvad enten bestemmelsesstedet ligger i eller uden for Skandinavien. En rejses formål er paspolitiet uvedkommende, og der er hverken af justitsministeriet eller rigspolitiet — og det gælder også efterretnings-tjenesten — givet nogen forskrift om, at politiet skal stille spørgsmål herom.

Svend Haugaard: Jeg vil gerne sige tak for den åbenhed, der vises. Jeg er enig i, at hvis vi skal have en sådan efterretnings-tjeneste, var det bedst, om den foregik i åbenhed, og at man erkendte, at den var der. Jeg kan forstå, at man med hensyn til udlændinge fører en vis kontrol, hvis der kræves visum, fordi der, så længe visum kræves, må føres kontrol med ind-rejser, men jeg kan ikke forstå, at man skal føre den med danske statsborgere.

Det blev sagt, at når det gælder øst-blokken, sker der i et vist omfang opnote-ring. Det kunne være spændende at få at vide, hvilke kriterier der arbejdes efter

[Svend Haugaard.]

— om det er, om man ser mistænkelig ud, eller man ikke gør det, eller hvordan der skelnes på disse områder. Det ville være interessant at få at vide, hvorfor man kun skriver op ved visse grænseovergange, og hvorfor man ikke kan kontrollere alle steder. Det kan jo nok give dem, der vil unddrage sig kontrol, en mulighed for at rejse uden om, medens vi andre, der ikke vil det, altså bliver skrævet op.

Det blev endvidere sagt, at der findes den fornødne hjemmel til at foretage undersøgelserne. Men hvis man gennem en sådan undersøgelse kommer til at ramme den enkelte personligt — hvad man jo kan ved at videregive oplysninger, fordi vedkommende har rejst i østlandene, hvilket dog ikke er en forbrydelse set fra dansk synspunkt — er det da ikke i strid med grundlovens bestemmelse om personlig frihed? Det er det, så vidt jeg kan se.

Jeg vil gerne stille følgende tillægs-spørgsmål til den højtærede minister: kan man bekræfte eller afkræfte, at der på foranledning af udenlandske myndigheder overgives oplysninger om sådanne rejser i østlande? Nu blev det sagt, at der ikke er nogen pligt til at sige noget om rejsens formål. Jeg har personlig været ude for at blive afæsket svar på, hvor jeg skulle rejse hen, og hvad jeg rejste dertil for. Jeg tror, det ville være rimeligt, om man instruerede paspolitiet om, at en sådan fremgangsmåde ikke har hjemmel i lovgivningen; men jeg siger igen: lad os få det åbent i hvert fald.

I øvrigt vil jeg sige, at jeg synes, at hele kartotekssystemet er et luskesystem, og spørgsmålet om det vil blive rejst igen og igen, så længe det eksisterer.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Jeg må beklageligvis skuffe det ærede medlem med, at vi ikke er helt enige om, at en efterretningstjeneste bedst trives i åbenhed. Jeg tror nok, at hvis en efterretningstjeneste skulle være aldeles åben, ville den forspilde sit formål.

Jeg konstaterer, at der hos det ærede medlem og mig er afgørende forskel i synet på nødvendigheden af en sådan efterretningstjeneste, og det er der i og for sig ikke noget mærkeligt i; men vi er jo enige om,

at begge skal have lejlighed til at give udtryk for vore afvigende meninger. Nu ligger det sådan, at jeg sidder på en post, hvor jeg har et ansvar, og det forhindrer mig i at tage denne diskussion på en sådan måde, at det ærede medlem kan blive tilfreds.

Jeg kan ikke inklude mig på en diskussion om, hvorvidt der gives oplysninger til udenlandske myndigheder. At det gøres, fremgik jo allerede af det svar, jeg gav det ærede medlem fru Else-Merete Ross, men jeg kan ikke udtale mig om, hvilke oplysninger der gives. Jeg kan henvise til, at vi i forrige folketingssamling fik nedsat et kontroludvalg, og i mit svar til det ærede medlem fru Else-Merete Ross har jeg oplyst, at klager kan indgives til dette kontrolråd, og at spørgsmålet om videregivelse af oplysninger, også for så vidt angår videregivelse til udenlandske myndigheder, skal forelægges for kontrolrådet. Nærmere tror jeg ikke vi kan komme det.

Jeg beklager, at jeg ikke kan imødekomme det ærede medlem på alle punkter, men det havde det ærede medlem sikkert heller ikke ventet.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Søgaard* til handelsministeren:

„Vil ministeren oplyse noget om, hvordan arbejdet går i forsikringskommissionen?“

Søgaard: For snart 3 år siden vedtog det høje folketing på den daværende handelsministers initiativ at nedsætte en kommission til undersøgelse af forsikringsbranchens forhold. Kommissionen fik, som der står i kommissoriet, til opgave, at

„tilvejebringe oplysning om den her i landet udøvede forsikringsvirksomhed, at belyse dennes funktioner og at undersøge, om den drives uden unødigt fordyrende omkostninger, samt at fremkomme med forslag til sådanne foranstaltninger — herunder ændringer af gældende love — som måtte findes egnet til at fremme forsikringsvæsenets bestræbelser for bedst muligt at tilgodese forsikringstagernes interesser.“

Selv om der ikke i loven er angivet nogen tidsfrist for kommissionens arbejde, kan den højtærede handelsminister dog måske

[Søgaard.]

allerede nu give et fingerpeg om, hvornår kommissionens arbejde kan forventes tilendebragt. Selve arbejdet har jo, i hvert fald tilsyneladende, været holdt strengt hemmeligt, idet der ikke, så vidt jeg ved, er sluppet noget ud til offentligheden om arbejdets gang. Men da folketinget jo sikkert gerne vil vide, hvordan dets vedtagne love bliver forvaltet, og vel også en hel del forsikringstagere og ikke mindst branchens egne folk gerne vil vide besked om arbejdets gang, har jeg tilladt mig at stille det ovennævnte spørgsmål til den højtærede handelsminister.

Handelsministeren (Lars P. Jensen): Jeg kan oplyse det ærede medlem om, at kommissionens formand, som er højesteretsdommer, dr. jur. Jørgen Trolle, over for mig har oplyst, at kommissionen påbegyndte sit arbejde i begyndelsen af september måned 1962, og at den i det forløbne tidsrum har afholdt 18 plenarmøder. På disse møder har man tilendebragt en indledende generaldebat og foretaget en gennemgang af de vigtigste love inden for forsikringsområdet. Kommissionen har ervedover nedsat en række arbejdsudvalg og underudvalg, som fortløbende orienterer kommissionens plenarforsamling om det arbejde, som udføres dér. Der er således nedsat et arbejdsudvalg til behandling af familieforsikring og personlig ulykkesforsikring samt et arbejdsudvalg til behandling af motorkøretøjsforsikring. Endvidere er der oprettet en studiegruppe, der behandler spørgsmålet om forsikringsvirksomhedernes omkostninger, samt et udvalg, der har til opgave at følge med i de forsikringssspørgsmål, som drøftes i internationale organisationer, hvilket bl. a. vil få særlig betydning i forbindelse med Danmarks eventuelle tilslutning til fællesmarkedet.

Der har i disse udvalg med tilhørende snævrere underudvalg været afholdt i alt 51 møder. Arbejdsudvalget for familieforsikring er længst fremme med arbejdet, men familieforsikringen i dens nuværende form er jo ret ny, og undersøgelsesresultatet må derfor suppleres i de kommende år, således at man får et samlet resultat for en vis årrække.

Arbejdsudvalget vedrørende motorkøre-

tøjsforsikring har indhentet en række oplysninger fra forsikringsselskaberne og har endvidere påbegyndt en gennemgang af materiale fra udlandet, hvorfra yderligere oplysninger indhentes.

Studiegruppen vedrørende omkostningerne har foranlediget indhentet en række oplysninger fra selskaberne, men også dette arbejde må påregnes at ville løbe over nogle år.

Personlig ulykkesforsikring, erhvervsudtygtighedsforsikring og sygeudgiftsforsikring er ligeledes blevet taget op, og en række spørgsmål er blevet besvaret af forsikringsrådet, men yderligere oplysninger må indhentes fra forsikringsselskaberne.

Jeg kan sige det på den måde, at arbejdet på intet område er så langt fremme — og man kunne heller ikke forvente, at det skulle være så langt fremme — at det vil være muligt på nuværende tidspunkt at udtale sig om, hvornår en betænkning eller en delbetænkning vil kunne foreligge.

Til det ærede medlems bemærkning om, at det ærede medlem havde en følelse af, at kommissionen havde holdt sit arbejde hemmeligt, skal jeg sige, at jeg ikke mener, det er almindeligt her i Danmark, at kommissioner sådan hen ad vejen offentliggør resultatet af deres arbejde; man venter, indtil der kan foreligge enten en delbetænkning eller en samlet betænkning fra kommissionen.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Hastrup* til boligministeren:

„Med hvilken begrundelse fastsætter ministeren begrænsninger for byggeriet, der hindrer opførelsen af gode og egnede familieboliger i de regulerede områder?“

Hastrup: Mit spørgsmål kan næppe overraske den højtærede boligminister. Ved et tidligere spørgsmål behandlet her i det høje ting den 11. november 1964, endvidere under boliglovens første behandling den 27. november 1964 og på anden måde har jeg indtrængende henstillet til den højtærede minister at lempe vilkårene for opførelse af boliger i de regulerede områder.

De gældende areal- og prisgrænser er ikke blot til stor gene for bygherrer og håndværkere, men tillige en direkte hindring for

[Hastrup.]

opførelse af tilstrækkelig gode og rummelige familieboliger. Boligmassens kvalitet bliver herved ringere, end det ellers ville have været tilfældet. Mulighederne for at flytte fra en mindre til en større, fra en ringere til en bedre bolig formindskes. Det er et forhold, som i det lange løb vil ramme alle boligøgende.

Dette er gang på gang blevet påpeget af mange byggesagkyndige og af andre medlemmer af det høje ting. Jeg kan her henvise til udtalelser af det ærede medlem fru Else-Merete Ross ved boliglovforslagets første behandling og til adskillige udtalelser af det ærede medlem hr. Finn Poulsen, senest i dagbladet B. T. for den 8. januar i år. Tiden tillader ikke at citere alle disse udtalelser; de giver imidlertid et klart udtryk for det ønskværdige i at komme væk fra areal- og prisgrænserne. Dette ønske har således en meget bred tilslutning i det høje ting, hvilket man skulle have formodet den højt-ærede boligminister ville have været rede til at respektere.

Det har imidlertid vist sig ikke at være tilfældet. Uden hensyn til de mange indvendinger og henstillinger har den højt-ærede boligminister nu udsendt en ny bekendtgørelse om regulering af byggevirk-somheden. De hidtil gældende begrænsninger opretholdes stort set uændrede i denne bekendtgørelse.

Arealgrænsen forhøjes ganske vist fra 110 m² til 130 m², men dette er i virkeligheden en skueret, fordi prisgrænserne fastholdes. Adskillige troværdige udtalelser synes at godtgøre, at det ikke er muligt at opføre boliger af rimelig standard og størrelse inden for de nævnte grænser. Dette gælder i hvert fald, så længe restriktionerne vedblivende hæmmer den frie konkurrence.

Bygherrer og håndværkere nødsages derfor til at opføre huse uden et udstyr, der svarer til dagens standard. Der spares på indbyggede skabe, køkkenborde, isolation eller fliser, der anvendes ringere kvaliteter af gulve og vinduer, ja, jeg har endog fået præsteret eksempel på, at man sparer alle indvendige døre undtagen døren til toiletet. Kun det absolut fornødne kan således medtages. Grænserne er så snævre, at også selve råhuset berøres. Men besparelser er dyre, når de går ud over isolation, fundament

eller skelet i boliger, der jo normalt er en meget langsigtet investering.

I mange tilfælde har restriktionerne medført, at huse må opføres i to omgange, først til godkendelse, senere til brug. Det kan hverken være økonomisk forsvarligt eller arbejdskraftbesparende. Jeg har her et perspekt fra en af hovedstadsområdet ansete leverandører af parcelhuse. Det er udarbejdet for areal- og prisgrænserne af 10. april 1964. Som følge af disse grænser har leverandøren måttet ændre perspektet, det fremgår af et bilag, han har trykt til det. Grænserne hindrer ham i at udstyre husene på normal måde. Men så hedder det i leverandørens bilag:

„Alt det manglende udstyr m. v. kan lovligt indsættes umiddelbart efter, at huset er færdigt. Arbejdet med om ønsket at bringe typerne med det mindre udstyr op til vanlig standard påtager vi os også efter en tillægskontrakt. Det vil af de fleste anses for ønskeligt at indsætte i det mindste noget af det udtagne som f. eks. skabene.“

Altså så snart håndværkerne er færdige med husene, skal de til at tage fat igen. Det er resultatet af, at staten har villet spare arbejdskraft og rationalisere. Man opnår lige præcis det modsatte. Man fremtvinger simpelt hen en uøkonomisk anvendelse af arbejdskraften, og man hindrer en forsvarlig planlægning af de enkelte byggesager.

Dette kan hverken være rimeligt eller forstandigt, og det kan heller ikke være forstandigt at fremkalde tilstande, der er af en sådan art, at de efter udtalelser fremsat af en repræsentant for Danske Arkitekters Landsforbund, arkitekt Poul Erik Skriver, direkte opfordrer til, hvad han karakteriserer som småsvindel. Hvordan kontrolleres i øvrigt areal- og prisgrænserne? Hvad gør man i tilfælde af overtrædelser? Forlanger man huset nedrevet eller ombygget? Hvordan er retsreglerne på dette område, som jo berører mange mennesker?

For kort tid siden skrev tidsskriftet Byggeindustrien, at en total fjernelse af areal- og prisgrænser for enfamiliehuse utvivlsomt ville være det område, hvor regeringen ville kunne opnå den største sympati for de færreste penge. Jeg synes, regeringen skulle gribe chancen for at opnå denne sympati,

[Hastrup.]

og derfor har jeg stillet mit spørgsmål, der lyder:

„Med hvilken begrundelse fastsætter ministeren begrænsninger for byggeriet, der hindrer opførelsen af gode og egnede familieboliger i de regulerede områder?“

Men det kunne lige så godt have lydt: Hvorfor hindrer boligministeren befolkningen i at bruge sine midler på en fornuftig og for boligsagen særdeles nyttig måde?

Boligministeren (Kaj Andresen): Når regeringen ved bekendtgørelse af 10. april 1964 indførte visse begrænsninger med hensyn til priser og arealer på nye parcelhuse og tilsvarende begrænsninger med hensyn til lejen i nyt udlejningsbyggeri, skyldtes det et ønske om herigennem at åbne vejen for en gradvis afvikling af byggerereguleringen i et hurtigere tempo, end det ellers ville være muligt. Denne linje er blevet fulgt i de senere bekendtgørelser af 10. september 1964 og — senest — af 12. januar 1965. Datofrigivelsen for det billigere byggeri er blevet ført frem, efterhånden som det igangværende byggeri er blevet afviklet. I september blev endvidere alt det billigere byggeri i Odenseområdet frit uden nogen datobegrænsning.

Bekendtgørelsen af 12. januar i år er imidlertid gået flere skridt videre i retning af den liberalisering, som har været sigtet med den linje, der blev anlagt sidste år. I Ålborgområdet er nu alt det billige byggeri blevet frit uden datobegrænsning. Odenseområdet har nået det tilstræbte mål: fuldstændig frigivelse for alt boligbyggeri uden nogen prisgrænse. For de øvrige regulerede områder har regeringen endnu ikke fundet det forsvarligt at gå så vidt, men de begrænsninger, der gælder for priser og arealer for parcelhuse, er blevet slækket, idet arealgrænsen for parcelhuse er forhøjet fra 110 m² til 130 m², således at et parcelhus på 130 m² med oliefyrt og andet udstyr kan bygges til en håndværkerudgift på ca. 86.000 kr. i hovedstadsområdet. Regeringen har ønsket

på denne måde at give plads for de noget større huse, og der er foretaget en pris-mæssig justering på disse større arealer, uden at man dog har ment at burde ændre selve prisberegningssystemet. En ændring af dette system på nuværende tidspunkt ville have betydet et ændret grundlag for alle de foreliggende projekter for de mindre huse, der er baseret på den hidtidige ordning, og som stadig må forventes at blive talrige.

For etagebyggeriet er gennemført en lempelse, hvorved de tilladte maksimale lejeløb kun skal beregnes som gennemsnit af boligarealet i ejendommen, medens de tidligere har skullet beregnes efter gennemsnittet af både boligareal og erhvervsareal.

Et af bekendtgørelsens væsentlige formål er at sikre de byggendes mulighed for at få besked i god tid om deres byggemuligheder og derved kunne tilrettelægge deres byggeri på længere sigt. Foruden at der inden for et kvartal frigives flere parcelhuse end svarende til et kvartals ansøgninger, er der derfor i det omfang, situationen kan overskues, gennemført det system, at der i bekendtgørelsen gives besked også om de kommende kvartalers frigivelser. Det vil altså sige, at også de, der ikke straks kan få deres byggeri startet, får besked om, hvornår det bliver frit. Dette gælder fuldt ud for alle parcelhuse, hvortil der er ansøgt kommunerne om byggetilladelse inden udgangen af 1964. Byggeriets planlægning får herigennem bedre vilkår.

Grænserne i bekendtgørelsen af 10. april 1964 blev fastsat efter nøje overvejelse. Efter at boligministeriet havde udarbejdet udkast til disse regler, blev dette udkast drøftet med de kommunale organisationer og i boligministeriets arbejdskraftudvalg. På grundlag af disse drøftelser blev de påtænkte grænser reduceret noget, idet man fra forskellig side, navnlig fra håndværker-side, gjorde gældende, at de foreslåede grænser var for rummelige som reguleringsfaktor. Jeg vil gerne understrege, at erfaringen viser, at det meget vel kan lade sig

[Boligministeren.]

gøre at opføre en god og egnet familiebolig inden for grænserne. Som eksempler kan nævnes, at der er typehusfabrikanter, der opfører huse på 91 m² — når jeg nævner disse m²-tal, er det, fordi det er de gældende regler — som koster godt 62.000 kr., hvor de efter bekendtgørelsen måtte koste godt 67.000 kr., og huse på 110 m², der koster godt 69.000 kr., og som efter bekendtgørelsen måtte koste godt 74.000 kr.

Disse huse er udstyret med centralvarme, badeværelse, kar, fliser i bad og køkken, moderne elementkøkken, teaktræsvinduer, faste skabe i entré og soveværelse, og de er højisolerede. Det er huse, som har været til beboernes fulde tilfredshed, og som samtidig har ligget på et prisniveau, der var overkommeligt.

Jeg vil i denne forbindelse gøre opmærksom på, at selv om jeg i princippet er enig i det ønskelige i, så snart forholdene tillader det, at frigive også byggeri over disse grænser, er det jo ikke byggeri for de mere beskedne indtægter, der her er tale om. I hovedstadsområdet er det efter de nu indførte regler muligt at bygge med håndværkerudgifter på over 80.000 kr. Når hertil kommer grund og omkostninger, kommer man op på en anskaffelsessum på omkring 150.000 kr., og det vil med reglen om 10 pct. af anskaffelsessummen betyde en årlig leje på omkring 15.000 kr. Boligministeriet har i øvrigt hele tiden administreret ordningen med betydelig smidighed og givet dispensationer, hvor der forelå grunde derfor.

Som sagt er jeg enig i, at vi, så snart det skønnes forsvarligt, bør gå videre med denne afvejning. Som boligminister har jeg imidlertid den mindre taknemlige opgave at afveje det ønskelige med det mulige og det forsvarlige, og i den givne situation består afvejningen i, om man først skal lægge vægt på flere boliger eller bygge færre og også tage de dyre med. Her vil jeg gerne erindre om, at det ikke kun er et spørgsmål om arbejdskraft, men også om belastning af obligationsmarkedet. Hvis de lavere lånegrænser, som er foreslået, bliver gennemført, vil vi herigennem få en mere naturlig regulator på dette felt. Der er altså ingen uenighed mellem det ærede medlem og mig om, at reguleringen snarest bør afvikles,

men jeg mener også, at den nye bekendtgørelse er et stort skridt i den retning.

Det ærede medlem finder på et enkelt punkt ikke tempoet tilfredsstillende, men jeg tror, at alle saglige hensyn taler for, at omfanget af det byggeri, de gennemførte lempelser muliggør, ikke yderligere forøges. En fuldstændig frigivelse eller blot stærkere liberalisering end den gennemførte kunne medføre et sådant pres på arbejdsmarkedet og obligationsmarkedet, at konsekvensen kunne blive indgreb over for andet byggeri f. eks. til uddannelse, plejehjem, hospitaler o. s. v.

Vi har i boligministeriet indgående drøftet det ærede medlems synspunkt og er altså endt i, at det var sagligt rigtigst ikke i øjeblikket at gå videre.

Jeg vil i øvrigt gerne tilføje, at den vurdering, boligministeriets arbejdskraftudvalg gav udtryk for over for forslaget til bekendtgørelsen, heller ikke opfordrede mig til at gå videre på nuværende tidspunkt.

Jeg vil imidlertid gerne give tilsagn om i forbindelse med de forhandlinger, der skal finde sted om nye lånegrænser, at drøfte mulighederne for at imødekomme det ærede medlems synspunkter.

Hastrup: Jeg forstår på den højtærede boligminister, at han har lagt den tanke ind i sin nye bekendtgørelse, at den gradvis skal føre til en frigivelse af byggeriet og dermed også det byggeri, der overskrider de i bekendtgørelsen fastsatte areal- og prisgrænser.

Jeg må måske have lov til at sige, at jeg synes ikke just, at bekendtgørelsen fremmer nogen udvikling i denne retning. For hvad er situationen? Situationen er den, at man med bekendtgørelsen ikke frigiver ansøgninger indgivet i begyndelsen af 1964 vedrørende byggeri, der overskrider de af boligministeren fastsatte grænser; mens ansøgninger om boligbyggeri indgivet i slutningen af 1964 er frigivet, såfremt de opfylder disse grænser. Altså man vender op og ned på bunken, og det kan efter min mening ikke føre til, at man efterhånden sigter frem imod fuldstændig frigivelse. Det ville jo betyde, at ansøgerne om boligbyggeri vil prøve på at overholde de i bekendtgørelsen fastsatte grænser og undlade at indsende an-

[Hastrup.]

søgning om byggeri, der ikke kan overholde disse grænser.

Men jeg vil gerne takke den højtærede boligminister, fordi han her har erklæret, at han er villig til at drøfte hele spørgsmålet. Jeg forstår, at det skal ske i det udvalg, som folketinget har nedsat til at behandle boligloven, og at boligministeren, såfremt man i dette udvalg kan opnå enighed om en eller anden form for begrænsning af finansieringsreglerne, vil være villig til at frigive alt byggeri, altså også byggeri, som ikke opfylder de i bekendtgørelsen fastsatte areal- og prisgrænser.

Kan jeg gå ud fra, at jeg har forstået den højtærede boligminister rigtigt, når jeg siger det på den måde?

Boligministeren (Kaj Andresen): Det ærede medlem har helt forstået mit tilsagn om, at jeg vil være villig til, hvis vi kan nå til enighed om nye lánegrænser under en eller anden form, i denne forbindelse at tage spørgsmålet op. Forhåbentlig bliver vi så også enige om, på hvilket tidspunkt vi kan frigive byggeriet efter det ærede medlems ønske.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Formanden: Jeg har modtaget følgende skrivelse af 20. januar 1965:

„Undertegnede medlemmer af folketinget anmoder herved foketingets formand om at sætte den af den højtærede økonomiminister i går afgivne redegørelse til forhandling i tinget. Samtidig anmoder vi om under hensyn til redegørelsens omfattende karakter, at formanden vil dispensere fra taletiden i henhold til forretningsordenens § 19.“

Skrivelsen er undertegnet af følgende medlemmer:

Erik Eriksen, Damsgaard, Poul Sørensen, Jørgen Jensen, Asger Jensen, Poul Møller, Carl Petersen, Peter Nielsen, Axel Ivan Pedersen, Poul Hansen (Grenå), Skråppenborg-Nielsen, Rimstad, Kirkegaard, Axel Kristensen, Grethe Philip, Else-Merete Ross og Morten Lange.

Redegørelsen vil i overensstemmelse hermed blive sat til forhandling i et senere møde.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående „Kongeriget Danmarks Hypotekbank“'s beretning for regnskabsåret 1963-64.

Valgt blev: *Lis Groes, Albertsen, Gorrson, Ove Hansen, Erhard Jakobsen, Niels Mørk, Axel Ivan Pedersen, Chr. Rasmussen, Robert Christensen, Søren Jensen, Thisted Knudsen, Jacob Sørensen, Hagen Hagensen, Langkilde, Adolph Sørensen, Axel Sørensen og Kai Moltke.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om ferskvandsfiskeri og forslag til lov om fiskeri i Randers Fjord og Gudenå m. m.

Valgt blev: *Otto Mørch, Poul Hansen (Grenå), Hans Lund, Carl Nielsen, Axel Ivan Pedersen, Hans Pihl, Chr. Rasmussen, Teichert, Kristen Østergaard, Søren Jensen, Thisted Knudsen, Skov Thulesen, Hindkjer Pedersen, Edv. Jensen, Niels Ravn, A. C. Normann og Vivike.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om sundhedsvæsenets centralstyrelse.

(Lovforslaget (nr. 38) findes i tillæg A. sp. 593, fremsættelsen i tidenden sp. 1420).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den under punkt 5 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om apotekervæsenet.

(Lovforslaget (nr. 39) findes i tillæg A. sp. 599, fremsættelsen i tidenden sp. 1420).

Lovforslagene sattes til forhandling.